

การใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณ ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย*

USING THE INNOVATION ACTIVITIES PROGRAM TO PRACTICE

THE CRITICAL THINKING SKILLS FOR HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THAILAND

พระวิเชียร ปริชาโน (หวลโคกสูง), พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินันโท (วิเศษหมื่น), ธัชพล อัครัง*, พระมหาเพื่อน กิตติโสภณ (เฉลิมจาน), วรวิธิตา จารุจินดา

Phra Wichian Prichano (Huan Khok Sung), Phrakru Sangkharakekaphatra Aphichando (Wisetmuen), Thatchathon Attarung*, PhraMaha Phuean Kittisophano (Chalermchan), Waritta Charuchinda

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: thatchathon.at@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินรูปแบบโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณ และทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการทักษะการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย เป็นการวิจัยรูปแบบผสมวิธี ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ แบบวิธีวิจัยกึ่งทดลอง และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทย จำนวน 17 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบโปรแกรมกิจกรรมฯ จำนวน 5 ชุด และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่าการประเมินรูปแบบโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณ ได้ใช้การประเมินระบบแบบอิงมาตรฐาน เกณฑ์การประเมินนิสิต กำหนดมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยความถูกต้อง เท่ากับ 4.96 เกณฑ์ประเมินอยู่ระดับ มีความถูกต้องมากที่สุด 2) ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 5.00 เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ มีความเหมาะสมมากที่สุด 3) ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ เท่ากับ 4.84 เกณฑ์ประเมินในระดับ เป็นไปได้มากที่สุด และ 4) ความมีประโยชน์ โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยความมีประโยชน์เท่ากับ 4.92 เกณฑ์ประเมินในระดับ มีความมีประโยชน์มากที่สุด และผลการทดลองใช้กับนิสิตอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทย เพื่อยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบนวัตกรรมการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทยทั้งหมด 6 กิจกรรม ส่งผลให้นักศึกษามีทักษะการรู้คิดทางปัญญาดตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

คำสำคัญ: การใช้โปรแกรมกิจกรรม, การฝึกนวัตกรรมการ, ทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณ, นิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

* Received September 14, 2024; Revised September 26, 2024; Accepted October 5, 2024

Abstract

The objectives of this research article were to evaluate the model of the innovation activities program to practice the critical thinking skills for the higher education students in Thailand and to try out the innovation activities program to practice the critical thinking skills for the higher education students in Thailand. The research methodology is mixed methods research by quantitative research in the form of quasi-experimental research and qualitative research. The sample group consists of the higher education students in the university in Thailand 17 students. The research instruments are the activities program model evaluation form total 5 forms and in-depth interviews form. The research findings were the evaluation model of the Innovation Activities Program to Practice the Critical Thinking Skills for the Graduate Students in Thailand using the principles of a standard evaluation system, meta-evaluation criteria have been proposed. That is divided into 4 standards; 1) Accuracy, overall, the average score for accuracy and comprehensiveness was 4.96. The evaluation criteria were at the level the most accurate. 2) In terms of propriety, overall, there was an average propriety score of 5.00. The evaluation criteria were at the level the most appropriate 3) Feasibility of use, overall, the average score for feasibility of use was 4.84. The evaluation criteria were at the level the most likely 4) Utility, overall, the average usefulness score was 4.92. The evaluation criteria were at the level the most useful. And tried out the program with 17 higher education students in Thailand to confirm the suitability and feasibility of adopting an innovation model of using the activity program to train students' critical thinking skills. The study has a total of 6 activities. It was found that students have cognitive skills according to the objectives of the activities.

Keywords: Using The Activities Program, Innovation Practice, Critical Thinking Skill, Higher Education Students in Thailand

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันเพื่อเอื้อต่อรูปแบบนวัตกรรมด้านทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ได้เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาในหลายประเทศ โดยเน้นทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ซึ่งเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ปัจจุบันทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่สำคัญสำหรับคนแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการรู้คิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะการร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2555) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสมรรถนะหนึ่งของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล มีประสิทธิภาพ เชื่อฟังจริงและประเด็นปัญหาการตัดสินใจ ซึ่งจำเป็นต้องมีเจตคติในการแสวงหาความรู้ สามารถจำแนกข้อมูล นำความรู้มาอนุมานได้ตรงตามความเป็นจริง และถูกต้องตามหลักวิชาการ ดังนั้น ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพครูหรือคณาจารย์ในสถาบันการศึกษา จึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ (อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย, 2543) การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีหลากหลายวิธี เช่น การสอนโดยใช้คำถาม การสอนโดยการสืบค้น การสอนโดยใช้แผนที่มีโนทัศน์การสอนแบบปัญหาเป็นหลัก

จากสถานการณ์วิกฤตโรคระบาดโควิด 19 ที่มีผลกระทบไปทั่วโลก จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะกระบวนการคิดเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ และในการดำเนินชีวิตของคนไทย สถาบันที่สำคัญและมีบทบาทสำหรับสถาบันหนึ่ง ได้แก่ สถาบันศาสนา และพระพุทธศาสนาถือว่ามีบทบาททั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงด้านการศึกษา (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2534) และในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับวิธีคิด ได้แก่ โยนิโสมนสิการที่ เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างปัญญา เป็นวิธีคิดพิจารณากำหนดให้มองสิ่งทั้งหลายให้ได้คุณค่า ให้เข้าถึงความจริง ซึ่งทำให้สามารถแก้ปัญหาได้และรู้จักริเริ่มทำการต่าง ๆ อย่างถูกต้องได้ด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นวิธีคิดที่มีระบบ มีการวิเคราะห์อันเป็นวิธีการสำคัญสำหรับการสร้างปัญญาอันบริสุทธิ์ (กานต์สินี จันทรวิภาติก, 2550) โยนิโสมนสิการ สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ในการแก้ปัญหาและนำไปใช้เพื่อบ่มเพาะความหลุดพ้น เป็นวิธีที่มีหลักพุทธธรรม โดยสามารถบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความสมดุลมากยิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อนำโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนรู้วิถีใหม่ต่อการเสริมทักษะการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ของภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มาศึกษาโดยทำการประเมินและทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นโปรแกรมที่นำแนวคิดโยนิโสมนสิการมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ด้วยวิธีคิดแบบแยกแยะ คิดแบบมีเหตุผล เห็นคุณค่าที่แท้จริง เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดตามแนวพุทธวิธี สามารถฝึกให้ผู้เรียนได้คิดจำแนก แยกแยะองค์รวมของสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นองค์ย่อย ๆ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยเหล่านั้นว่ามีความเกี่ยวเนื่องกัน เป็นเหตุเป็นผล ให้รู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง นอกจากนี้ นวัตกรรมที่นำมาใช้ คือ เขียนแผนผังความคิด เพื่อเป็นแนวทางการฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินรูปแบบนวัตกรรมการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
2. เพื่อทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยรูปแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบวิธีวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้ศึกษาการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยนำโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการ

ทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเป็นโปรแกรมชุดกิจกรรม ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) ธรรมชาติ 2) ตามหาหัวใจ 3) สายน้ำแห่งชีวิต 4) คนค้นข่าว 5) ประยุกต์ธรรมนำชีวิต และ 6) ลมหายใจแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาวัตรกรรมรูปแบบการเรียนรู้วิถีใหม่ต่อการเสริมทักษะการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ของภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มาใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งการศึกษาวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประเมินโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ด้วยการศึกษานำโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเป็นโปรแกรมชุดกิจกรรม ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) ธรรมชาติ เพื่อให้นิสิตผ่อนคลายและเปิดใจร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ตามหาหัวใจ เพื่อให้เกิดทักษะการรู้คิด 3) สายน้ำแห่งชีวิต เพื่อฝึกการคิดสร้างสรรค์เชิงบวก 4) คนค้นข่าว เพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์ข่าวและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) ประยุกต์ธรรมนำชีวิต เพื่อเกิดประสบการณ์การทำงานเป็นทีม รู้จักคิด ทำ และนำเสนอแบ่งปันประสบการณ์ และ 6) ลมหายใจแห่งการเรียนรู้ เพื่อเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการกำหนดรู้ลมหายใจอย่างมีสติ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ตรวจประเมิน “โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย” โดยใช้หลักการประเมินระบบแบบอิงมาตรฐาน (evaluation standard) ได้เสนอเกณฑ์การประเมิน อภิमान (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) กำหนดมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Education) แบ่งเป็น 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy standards) เมื่อผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำไปทดลองใช้ (การศึกษานำร่อง) ต่อไป

ระยะที่ 2 ศึกษาการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย หลังจากนำ “โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย” ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและมีผลการประเมินถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง จึงนำโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ชุดกิจกรรม 6 กิจกรรม นำไปทดลองใช้กับนิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภาคกลาง จำนวน 17 คน เพื่อยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบนวัตกรรมการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภาคกลาง คัดเลือกโดยความสมัครใจของนิสิตเพื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 17 คน คำนวณด้วยโปรแกรม G* power ซึ่งกำหนด Test family คือ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ (Significant Level) 0.05 อำนาจการทดสอบ (Power) ที่ 0.80 การศึกษาครั้งนี้กำหนดอิทธิพลของขนาดตัวอย่าง (Effect Size) ที่ 0.08 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน แต่เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 17 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 5 ชุด และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาประเมินโปรแกรมกิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้ 1) จัดเตรียมแบบประเมินรูปแบบโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการศึกษารู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 5 ชุด เกณฑ์การประเมินอภิธาน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) 2) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวนอย่างน้อย 5 ท่าน เช่น ด้านจิตวิทยา ด้านการศึกษา ด้านพระพุทธศาสนา ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยว่ามีมาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy standards) และในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาการใช้โปรแกรมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้ 1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการศึกษารู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการศึกษารู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

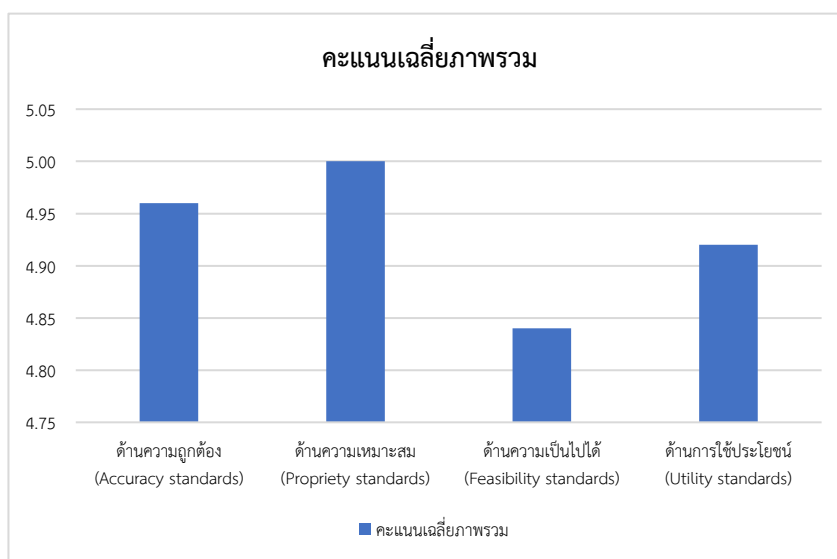
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินโปรแกรมกิจกรรม ดังนี้ 1) นำข้อมูลจากประเมินรูปแบบนวัตกรรมการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการศึกษารู้คิดเชิงวิจารณ์ของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยภาพรวม ตามเกณฑ์การประเมิน อภิธาน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety standards) และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy standards) เครื่องมือประเมินเป็นโปรแกรมมาตรฐานค่า (rating scale) 5 ระดับ และ 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Observations Participant) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นำผลการสังเคราะห์ขั้นตอนจากการทดลอง และการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจัดระเบียบข้อมูล (Data organizing) รวบรวมและจัดระเบียบออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ตามความเหมาะสมอย่างเป็นหมวดหมู่ เพื่อเป็นข้อมูลในการตอบคำถามของงานวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ การใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการศึกษารู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เนื้อหา และวิธีการยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูลด้วยการยืนยันสามเส้า (Triangulation Technic)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

การประเมินโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการศึกษารู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้หลักการประเมินระบบแบบอิงมาตรฐาน (evaluation standard) ได้เสนอเกณฑ์การประเมินอภิธาน ซึ่งกำหนดมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Education) แบ่งเป็น 4 มาตรฐาน ได้แก่ 1) ด้านความถูกต้อง (accuracy) ของโปรแกรมกิจกรรม คือ มีวัตถุประสงค์ของการใช้ “โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการศึกษารู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย” อย่างชัดเจน มีการระบุขั้นตอนการใช้โปรแกรมฯ มีการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลในการดำเนินงานตามโปรแกรมฯ ที่ชัดเจน มีการรายงานผลการดำเนินงานตามโปรแกรมฯ ที่ชัดเจน โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความถูกต้องและครอบคลุม เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ มีความถูกต้องมากที่สุด แสดงว่า โปรแกรมกิจกรรมดังกล่าวมี ความถูกต้อง เชื่อถือได้ เพียงพอ สำหรับตัดสินคุณค่าของโปรแกรม และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการศึกษารู้คิดเชิงวิจารณ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย 2) ด้านความเหมาะสม (propriety) ของโปรแกรมกิจกรรม คือ มีการกำหนดข้อตกลงในการใช้โปรแกรมฯ ไปใช้อย่างชัดเจน มีองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสม

ตามบริบทของการปฏิบัติงานจริงของนิสิตระดับอุดมศึกษา มีการคำนึงถึงความสำคัญต่อสิทธิของบุคคลของผู้เกี่ยวข้อง มีการรายงานผลการทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียนที่ถูกต้อง โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสม เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ มีความเหมาะสมมากที่สุด แสดงว่า โปรแกรมกิจกรรมมีองค์ประกอบตัวชี้วัดที่ใช้ประเมินมีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงของนิสิตระดับอุดมศึกษา 3) ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) ของโปรแกรมกิจกรรม คือ มีวิธีการ ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมตาม โปรแกรมฯ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีผลการดำเนินกิจกรรมมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปปรับปรุง/สร้างเสริมทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียนได้ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้การยอมรับ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการนำไปใช้ โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ เป็นไปได้มากที่สุด แสดงว่า โปรแกรมกิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัด และคุ้มค่า 4) ความมีประโยชน์ (utility) ของโปรแกรมกิจกรรม คือ มีข้อมูลที่มีความครอบคลุมสามารถตอบสนองความต้องการของนิสิตระดับอุดมศึกษาได้ สารสนเทศที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมโปรแกรมฯ มีความน่าเชื่อถือ ผลที่ได้จากการใช้โปรแกรมฯ เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายแนวทางในการพัฒนาทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชีวิตส่วนตัวช่วงเอง ครอบครัว รวมถึงผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง โปรแกรมฯ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความมีประโยชน์ เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ มีความมีประโยชน์มากที่สุด แสดงว่า โปรแกรมกิจกรรมให้ข้อมูลที่จำเป็นและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งภาพรวม การประเมินคุณภาพโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 คะแนนเฉลี่ยภาพรวมการประเมินโปรแกรม

กิจกรรมการฝึกนวัตกรรมทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

ผลการทดลองการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมทักษะการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย หลังจากโปรแกรมกิจกรรมดังกล่าวได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและมีความเหมาะสมนำไปใช้จริงแล้ว จึงนำโปรแกรมกิจกรรม จัดฝึกโปรแกรมชุดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 17 คน เพื่อยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบนวัตกรรม

การใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีทั้งหมด 6 กิจกรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลอง ดังนี้ 1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออก พร้อมทั้งการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย รายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ธรรมชาติกาย ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบแนวทางการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น กิจกรรมช่วยให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองมากขึ้น และเป็นการสร้างบรรยากาศร่วมกันเพื่อให้ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เป็นเหมือนการปฐมนิเทศเตรียมความพร้อม ทั้งทางกายและจิตใจ สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักศึกษา ทีมงานและวิทยากร เปิดใจเรียนรู้

กิจกรรมที่ 2 ตามหาหัวใจ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม สร้างความสนุกสนาน และฝึกการสร้างสัมพันธภาพกับคนที่ยังไม่คุ้นเคย การถอดบทเรียนทำให้นักศึกษาได้เห็นมุมมองว่า การที่มาอยู่ร่วมกันเป็นเหมือนกระต่ายจิกขอร ที่จะเติมเต็มให้กันและกัน ไม่ได้เอาเหลี่ยมมุมมาทิ่มแทงกัน แม้แต่ละคนจะแตกต่างกัน แต่ถ้าตั้งใจเปิดใจให้ออกการเรียนรู้แก่กันและกัน จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยดี มีความสุข กิจกรรมนี้จึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เปิดใจ เห็นใจ เข้าใจและรวมใจกันเป็น การยอมรับกันและกันตามความเป็นจริงของแต่ละคน และได้หลักการการฝึกคิดเชิงวิจารณ์ญาณด้วยวิธี 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อันเป็นหลักธรรมประจำกระบวนการนี้ในภาพรวม

กิจกรรมที่ 3 สายน้ำแห่งชีวิต ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกการคิดทบทวนชีวิตและใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะสื่อสารออกมาเป็นภาพวาด ขณะที่วาดนั้นทำให้ได้อยู่กับตัวเอง มีสติและจดจ่ออยู่กับการวาดภาพได้ฝึกคิดสร้างสรรค์จินตนาการของตนเอง จากข้อสรุปคำสัมภาษณ์การถอดบทเรียน ได้ข้อสรุป 5 ประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ 1) ได้ฝึกการคิดทบทวนชีวิตเป็นการเรียนรู้ชีวิตผ่านการทบทวนไตร่ตรองเรื่องราวชีวิตเพื่อเป็นบทเรียน 2) ได้ฝึกการอยู่กับตัวเอง เป็นการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง 3) เป็นการฝึกคิดเพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจตนเองและคนอื่นเรียนรู้ชีวิต มีความเข้าใจในชีวิตมากขึ้น 4) ทำให้ฝึกการคิดเชิงบวกได้มองเห็นตนเองแล้วก็มองเห็นคนอื่น มองปัญหาของตัวเองรู้สึกเบาบางลง และ 5) ได้ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยไม่ตัดสิน ยอมรับความเห็นต่าง

กิจกรรมที่ 4 คนค้นข่าว ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรม ทุกคนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลแล้วการใช้เหตุผล ในการวิเคราะห์ข้อมูล การใช้หลักกาลามสูตร หากขาดการพิจารณา เชื่อคำพ้องของคนอื่นมากเกินไป แล้วก็เชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป ทำให้การพิจารณา ขาดการขาดความลึกซึ้งในการพิจารณา ทำให้การตัดสินใจผิดพลาด เมื่อสรุปเป็นประเด็นการเรียนรู้จึงได้ 4 ประเด็นสำคัญ คือ 1) ได้ฝึกการคิดแบบรอบด้าน ไม่หลงเชื่อข้อมูลด้านใดด้านหนึ่ง 2) การคิดยับยั้งชั่งใจ ไม่เชื่อในสิ่งที่เห็นง่ายจนเกินไปควรพิจารณาก่อนตัดสินใจ 3) ไม่คิดเหมารวม คิดเหมารวมจะทำให้ไม่เข้าถึงความเป็นจริงของสิ่งนั้นหรือคนนั้น การตัดสินใจของเราก็จะผิดพลาด 4) ควรคิดเชิงบวก ให้อภัยกับความผิดพลาดของคนอื่น

กิจกรรมที่ 5 ประยุทธ์ธรรมนำชีวิต ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทบทวนความรู้และประสบการณ์ที่ได้ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้ายของการเข้ากระบวนการอบรม สามารถที่จะจำแนกออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) ได้เรียนรู้ทบทวนธรรมะ สะท้อนถึงความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นของนักศึกษาที่ผ่านกระบวนการอบรม 2) ได้ฝึกคิดนำธรรมะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานของตนเองต่อไป 3) ฝึกการวิเคราะห์ธรรมะในแง่มุมต่าง ๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของตนเองและเพื่อน ตลอดจนได้สร้างแนวทางที่ดีสำหรับตนเอง

กิจกรรมที่ 6 ลมหายใจแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกการนั่งสมาธิ เจริญสติแบบง่ายใช้เวลาไม่นาน แต่ทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะการควบคุมอารมณ์ ให้มีความสงบ สามารถใช้กระบวนการคิดเชิงวิจารณ์ญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สรุปประเด็นเกี่ยวกับกิจกรรมได้ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) ได้ฝึกนั่งสมาธิ กำหนดรู้ลมหายใจ ฝึกการกำหนดอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ 2) ฝึกตนให้มีจิตใจที่สงบ ฝึกอยู่กับตัวเองไม่มีความเดือดร้อนหรือมีความกังวลใจที่จะนั่งอยู่เฉยๆ เพียงลำพัง เรียนรู้ความสามารถที่จะอยู่โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือเทคโนโลยี สามารถค้นพบความสงบได้ และ 3) ได้ฝึกการไม่คิด ด้วยการกำหนดความคิดไปทุกอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ให้ความคิดนั้นฟุ้งซ่าน ทำให้กระบวนการคิดมีความชัดเจน เกิดความเข้าใจในประเด็นที่กำลังคิดอยู่ได้มากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

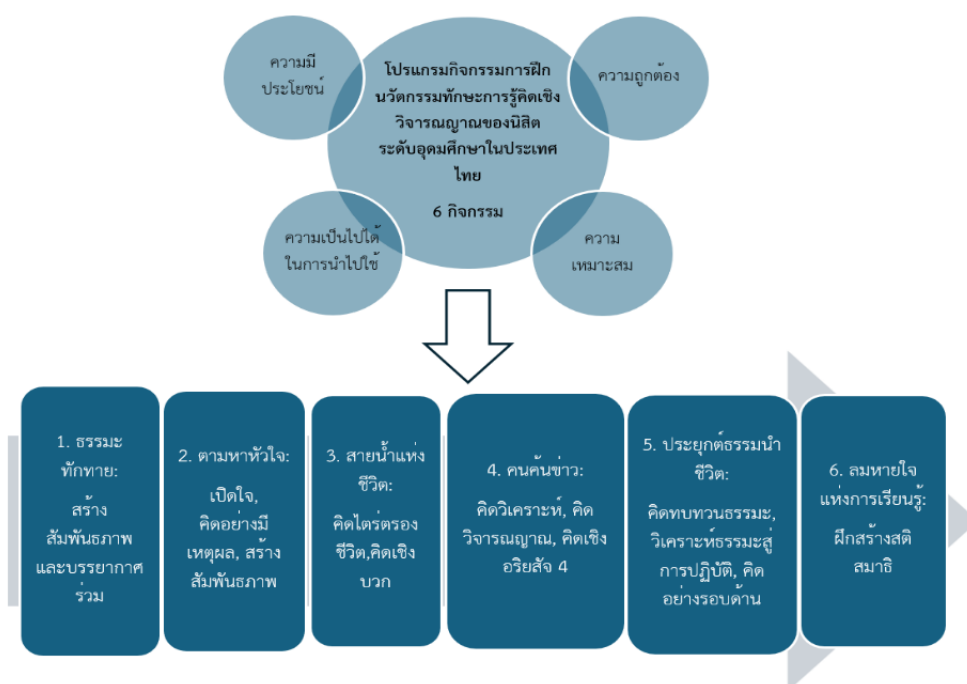
ผลประเมินรูปแบบนวัตกรรมการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้หลักการประเมินระบบแบบอิงมาตรฐาน (evaluation standard) เกณฑ์การประเมินอภิมาน กำหนดมาตรฐานการประเมินทางการศึกษาแบ่งเป็นมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความถูกต้อง (accuracy) โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความถูกต้อง เท่ากับ 4.96 เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ มีความถูกต้องมากที่สุด 2) ด้านความเหมาะสม (propriety) โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 5.00 เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ มีความเหมาะสมมากที่สุด 3) ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ เท่ากับ 4.84 เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ เป็นไปได้มากที่สุด 4) ความมีประโยชน์ (utility) โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความมีประโยชน์เท่ากับ 4.92 เกณฑ์ประเมินอยู่ในระดับ มีความมีประโยชน์มากที่สุด จากผลการศึกษาดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการวิจัยของ กฤติกา สังขวดี ที่สรุปว่าผลการใช้นวัตกรรมแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศกระบวนการ DMAIC ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า ระยะที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการใช้นวัตกรรมแบบผสมผสาน 5 ขั้น ได้แก่ 1) D: วิเคราะห์และค้นหา 2) M: พัฒนากิจกรรมการรู้สารสนเทศในศตวรรษที่ 21 3) A: การเลือกสื่อการสอนออนไลน์บูรณาการขั้นการใช้นวัตกรรมแบบผสมผสาน 4) I: ให้ความรู้และปฏิบัติทักษะกระบวนการ และ 5) C: การประเมินผล และผลการวิจัยระยะที่ 2 ผลการใช้นวัตกรรมแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศกระบวนการ DMAIC ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผลการวิจัยประสิทธิผลหลังเรียนของนักศึกษามีความรู้สารสนเทศสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินความพึงพอใจการใช้นวัตกรรมแบบผสมผสานฯ อยู่ในระดับมาก (กฤติกา สังขวดี, 2563) และสอดคล้องกับ พรณิ แพงทิพย์ ที่สรุปว่าการพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์เรื่องการคิดแก้ปัญหาผ่านตัวเลขเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า 1) บทเรียนออนไลน์ เรื่อง การคิดแก้ปัญหาผ่านตัวเลข โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณหลังการใช้บทเรียนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (พรณิ แพงทิพย์ และสิทธิชัย แพงทิพย์, 2565)

ผลการทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่า หลังจาก (ผู้วิจัย) นำโปรแกรมกิจกรรมฯ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและมีผลการประเมินถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง จึงนำโปรแกรมกิจกรรมดังกล่าว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทย จำนวน 17 คน เพื่อยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบนวัตกรรมการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณ

ของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีทั้งหมด 6 กิจกรรม พบว่า นักศึกษามีทักษะการรู้คิดทางปัญญาเพิ่มขึ้นตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องนภา พรหมเกษ ที่สรุปว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านความสามารถและความสัมพันธ์ที่ดีของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา 2) ปัจจัยด้านนิสัยรักการอ่านสิ่งสำคัญที่สุดในการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียน อาจารย์ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ 5) ปัจจัยด้านบรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนเสริมสร้างและเอื้ออำนวยให้นักศึกษาเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ผ่องนภา พรหมเกษ, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ ศรีโนนยาง ที่สรุปว่าการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการเรียนรู้ เรื่องพันธะโคเวเลนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการเรียนรู้แบบสืบเสาะผ่านกิจกรรมปฏิบัติจริง ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ฯ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ฯ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (อรุณ ศรีโนนยาง, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชานันท์ วรพัฒนานนท์ ที่สรุปว่าการจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ฯ คือ ครูควรเลือกสถานการณ์ตัวอย่างที่ใกล้ตัวนักเรียน มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน สถานการณ์ตัวอย่าง ควรจะมีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ให้นักเรียนศึกษา เน้นรูปแบบของการทำงานเป็นกลุ่ม 2) ผลของการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ในภาพรวมสูงขึ้นจากร้อยละ 49.75 เป็น 81.25 (ระดับน้อยเป็นระดับมาก) (สุชานันท์ วรพัฒนานนท์, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้กระบวนการเกิดความคิดเชิงวิจารณ์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ผลประเมินรูปแบบนวัตกรรมการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทยโดยใช้หลักการประเมินระบบแบบอิงมาตรฐานใช้เกณฑ์การประเมินนิยาม ซึ่งกำหนดมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา แบ่งเป็นมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความถูกต้อง (accuracy) โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความถูกต้องอยู่ในระดับถูกต้องมากที่สุด 2) ด้านความเหมาะสม (propriety) โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด 3) ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (feasibility) โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับ เป็นไปได้มากที่สุด 4) ความมีประโยชน์ (utility) โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยความมีประโยชน์อยู่ในระดับมีประโยชน์มากที่สุด ผลการทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดทางปัญญาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ทั้ง 6 กิจกรรม นักศึกษามีทักษะการรู้คิดทางปัญญาเพิ่มขึ้นตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ซึ่งการใช้โปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย สามารถใช้กิจกรรมช่วยให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นกันเองมากขึ้น สร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศร่วมกัน เพื่อให้ส่งเสริมการเรียนรู้มีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ถือเป็นการปฐมนิเทศเตรียมความพร้อมทั้งทางกายและจิตใจ ส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างความตั้งใจ เปิดใจให้โอกาสการเรียนรู้กันและกัน ช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยดี มีความสุข และสามารถฝึกการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คิดแยกแยะ คิดเป็นเหตุเป็นผล และด้วยอริยสัจ 4 จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ให้มีความหลากหลายวัฒนธรรม ภาษา หรือต่างบริบทพื้นที่ 2) สามารถนำโปรแกรมกิจกรรมการฝึกนวัตกรรมการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณของนิสิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ไปศึกษาต่อเมื่อนักศึกษามีทักษะการรู้คิดเชิงวิจารณ์ญาณ ส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติทั้งเชิงบวกและเชิงลบว่ามีผลอย่างไรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤติกา สังขวดี. (2563). ผลการใช้นวัตกรรมแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศกระบวนการ DMAIC ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 12(1), 291-303.
- กานต์สินี จันทร์วิภาติกล. (2550). การศึกษาวิเคราะห์ระบบคิดเพื่อการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ผ่องนภา พรหมเกษ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์, 10(4), 409-425.
- พรณี แพงทิพย์ และสิทธิชัย แพงทิพย์. (2565). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์เรื่อง การคิดแก้ปัญหาผ่านตัวเลขเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายวิจัยสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2534). การพัฒนาจริยธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาปรัชญาและศาสนาวิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). ทฤษฎีการประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุชานันท์ วรพัฒนานนท์. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี
วิจารณญาณและการแก้ปัญหาเรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อรพรรณ ลือบุญวัชชัย. (2543). การคิดอย่างมีวิจารณญาณ: การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพมหานคร: ธนาเพลส แอนด์ กราฟฟิค.
- อรุณ ศรีโนนยาง. (2563). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการเรียนรู้ เรื่องพันธะโคเวเลนต์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์,
14(2), 229-240.